

Constantin Daniilescu, Nicolae Iorga și naționalismul democratic vâlcean

*Dr. Sorin Oane**

* Colegiul Național „Alexandru Lahovari”, Râmnicu Vâlcea, România, e-mail: oanesorin@yahoo.com.

Abstract: *Constantin Daniilescu, Nicolae Iorga and the Democratic Nationalism of Vâlcea County.* The Romanian interwar nationalism was of two kinds: radical and democratic. The radical nationalism was represented by the legionary movement and by the parties: the Romanian Front and the Christian National Defense League. But there was also a democratic nationalism. It was promoted by the historian Nicolae Iorga. He emphasized the increase of the degree of mass culture and the moral factor, considered decisive for the development of the interwar Romania. In Vâlcea County, the democratic nationalism was exemplary represented by Constantin Daniilescu, a plurivalent public intellectual (teacher, journalist, historian, folklorist, librarian, politician etc.). He was also the editor of the most important interwar publication in Vâlcea County, The Naționalul Vâlcei, which appeared between 1928-1937.

Keywords: democratic nationalism, Nicolae Iorga, Constantin Daniilescu, The Naționalul Vâlcei newspaper.

Despre curioasa soartă a ideologiilor și, în special, a ideii naționale!

Ideea națională a avut o soartă curioasă. Apărută în sec. XIX ea a fost asociată valorilor de progres și a eforturilor de dobândire a suveranității diferitelor popoare. După cel de Al Doilea Război Mondial, ideea de națiune și corolarul ei naționalismul au fost considerate responsabile atât de cele două conflagrații, cât și de fascism și de ororile nazismului. Astăzi, datorită globalismului, naționalismul a căpătat o conotație absolut negativă, fiind socotită o ideologie a „izolării identitare”.

Dar, atenție! Naționalismul românesc interbelic a fost de două feluri: radical și democratic. Naționalismul radical a fost reprezentat de mișcarea legionară și de partidele Frontul Românesc și Liga Apărării Naționale Creștine, partide care doreau eliminarea din societatea românească a minorităților incomode (evrei, țigani etc).

Exista însă și un naționalism democratic, cel promovat de Nicolae Iorga. Acest naționalism pune accent pe creșterea gradului de cultură a maselor și pe factorul moral, considerat decisiv pentru dezvoltarea României interbelice. Mulți români considerau atunci că națiunea este motorul istoriei, Primul Război Mondial îngăduind o desăvârșire a națiunii române prin actul Marii Uniri din 1918. Iar învățătorul vâlcean Constantin Daniilescu (eroul acestui studiu) și adeptul lui Nicolae Iorga credea cu sinceritate în naționalism.

Constantin Daniilescu, principalul promotor al naționalismului democratic vâlcean

Constantin Daniilescu (1880-1962) a fost principalul adept al lui Nicolae Iorga din județul Vâlcea. S-a născut la 29 ianuarie 1880 în comuna Scundu din județul Vâlcea. Gimnaziul l-a făcut la „Alexandru Lahovari” din Râmnic, terminând în 1896 (este a doua serie de absolvenți ai gimnaziului, Daniilescu fiind, deci, printre cei 8 înși care au terminat gimnaziul râmnicean în acel an!). Viața sa s-a desfășurat pe mai multe planuri, bine definite, pe care le vom evidenția mai departe:

- a) **Institutor (învățător).** Daniilescu a urmat Școala Normală de institutori la București și Bârlad, absolvind-o în 1901. Între anii 1901-1904 a funcționat ca învățător în județele Romanați (în comunele Apele Vii, Dăbuleni și Corabia), apoi la Vâlcea, respectiv în comunele Zăvideni (1904-1906) și Scundu (1906-1908). Ultimii ani de activitate i-a petrecut ca institutor (învățător la oraș) la Râmnicu Vâlcea (1908-1932), mai precis până la pensionarea sa din 31 decembrie 1932. A fost un haretist înfocat, implicându-se în organizarea cercurilor culturale satești și a șezătorilor de lângă școlile rurale¹. A inițiat și înființarea Băncii Populare „Tudor Vladimirescu” din Zăvideni.
- b) **Ziarist.** Categorie, Daniilescu a fost cel mai mare ziarist vâlcean din perioada interbelică. A început să publice din 1902, mai întâi la ziarele „Cronica” și „Gazeta Ialomiței”, din Călărași, apoi la celebra revistă „Semănătorul” (1910), și apoi la „Revista Generală a Învățămantului” (1911). Între anii 1912-1939 a publicat foarte multe articole în ziarele din Râmnicu Vâlcea.
Trebuie spus că partidul lui Iorga a avut la Râmnicu Vâlcea mai întâi o foaie numită „Cuvântul Românesc” (1922-1923), iar între anii 1928-1937 publicația lunară „Naționalul Vâlcei”, Daniilescu

¹ Pantelimon 2019, online.

fiind directorul și administratorul ei². Aceasta din urmă este, cu siguranță, cea mai importantă publicație interbelică vâlceană, deși, trebuie spus de la început că cele mai multe numere ale ei erau scrise aproape în întregime de către Daniilescu, după „modelul Iorga”. De fapt, în istoria ziaristicii românești, doar trei oameni au fost în stare să scrie de unii singuri publicații întregi: Eminescu, Iorga și... Daniilescu.

c) **Animator cultural polivalent.** Daniilescu a fost un formidabil „intelectual public”. *„Misiunea „intelectualilor publici” este de a explora căi ale civilizației și umanizării și de a fi de fiecare dată o conștiință trează și critică a situației date. Ei sunt senzorii dificultăților și noului și cei care previn oamenii asupra pericolelor”*³. În această calitate el a îndeplinit mai multe roluri, respectiv cele de:

- a. *Istoric* - a scris monografia comunei natale, Scundu, dată ca exemplu de Dimitrie Gusti elevilor săi de la Institutul Social. A făcut la fel cu satul Zăvideni, unde activase ca învățător timp de doi ani.
- b. *Traducător* - a tradus mai multe cărți din franceză.
- c. *Memorialist*. Daniilescu a luptat în Primul Război Mondial. În 1914 era sublocotenent, din 1916 locotenent, iar din 1922 căpitan. În 1916 a fost luat prizonier de către nemți și dus în Germania. Ulterior, și-a publicat memoriile despre anii 1915-1918, sub titlul „Concentrări. Războiu și captivitate”⁴.
- d. *Folclorist*. A cules folclor și a tradus inscripțiile chirilice de pe crucile vechi oltenesti, aceste traduceri fiind publicate apoi în revista „Arhivele Olteniei” din Craiova.
- e. *Bibliotecar*. În 1927 a pus bazele bibliotecii Ligii Culturale, secția locală, al cărei secretar era. Tot modestul său venit de dascăl, și apoi de pensionar, a fost dat de Daniilescu pentru îmbogățirea bibliotecii sale care, în 1942, avea 4.000 de cărți. Daniilescu a construit și o serie de săli pentru bibliotecă: o sală de lectură, una pentru conferințe și o locuință pentru bibliotecar. Biblioteca se afla în Râmnicu Vâlcea pe strada Anton Pann nr. 2 și era condusă personal de Daniilescu⁵. N.B.

² Tamaș 1998, p. 94-95 și 133-134.

³ Marga 2020, online.

⁴ Direcția Județeană Vâlcea a Arhivelor Naționale, *Fond personal I.M. Alexandrescu*, dos.19 vol I, np.

⁵ *Universul*, 30 august 1942, p. 4.

Liga Culturală fusese înființată în septembrie 1890; a cunoscut apogeul sub conducerea lui Nicolae Iorga, între 1908-1940 (în 1908 Iorga a devenit secretarul general al Ligii)⁶. La Râmnicu Vâlcea, Liga exista din februarie 1891, primul președinte al acesteia fiind dr. Ion Suciu⁷.

- d) **Politician.** Daniilescu a făcut și politică, devenind secretarul organizației vâlcene a partidului lui Nicolae Iorga⁸. Ca orice „intelectual public”, Daniilescu și-a asumat politica, dar nu în vederea unui avantaj material sau profesional. Ca și Iorga, Daniilescu avea obsesia ridicării culturale a poporului român și, implicit, a măreției lui. Acest mare gazetar vâlcean a crezut că datoria oricărui om care ține un condei în mână este să educe și să ia o atitudine politică și socială (mă întreb cum a suportat Daniilescu umilitorul an 1940, cel al multilării României Mari, și apoi comunismul). Daniilescu a fost un fel de Don Quijote zdrobit de istorie. Un visător dar și un... învins.

Constantin Daniilescu

⁶ Comșa 2015, online.

⁷ *Naționalul Vâlcei*, nr. 85 / ianuarie 1935, p.25.

⁸ *Naționalul Vâlcei*, nr. 62 / februarie 1933, p.3.

Câteva lucruri despre inițiativele politico-ideologice ale lui Iorga și despre fascinația pe care savantul o exercita asupra intelectualilor

Iorga avea darul de a fascina auditoriul. Avea complexul mesianic de a transmite neîntrerupt valori noilor generații de români. Dar, ne putem întreba chiar de la început; cum au sfârșit inițiativele sale ideologice și politice? Iată cum (vom înțelege mai bine astfel și de unde provenea fascinația lui Iorga asupra lui Daniilescu, ca de altfel asupra tuturor intelectualilor vremii):

- **Semănătorismul** – a fost o ideologie iorghistă care a eșuat pentru că a falsificat lumea rurală. Principalul animator al acestui curent ideologic agrarian, creat de colaboratorii săptămânalului cultural „Semănătorul” (care a început să fie publicat la București din 1901) a fost, se știe, Nicolae Iorga. În cuvântările și scrierile sale, din primii ani ai secolului al XX-lea, el își exprima admirația față de sat ca fiind depozitarul înaltelor valori morale ale lumii românești, orașul fiind, pentru marele istoric, simbolul a tot ce era greșit în evoluția României din secolul al XIX-lea. După răscoala din 1907 (evenimentul cel mai dureros al statului român modern!), Iorga va recunoaște, totuși, caracterul inevitabil al biruinței orașului asupra satului. După acest eveniment, semănătorismul a decăzut iremediabil.

Datorită poziției sale fățișe de partea țăranilor la 1907, Iorga era perceput de români ca cel care „*alături de răposatul poet Alexandru Vlahuță, a convins pe regele Ferdinand să dea pământ și vot țăranilor*”. Articolul lui Nicolae Iorga, „Dumnezeu să-i ierte” era perceput ca fiind „piatra de temelie” pentru istoriografia „antiburgheză” și pentru începutul democrației românești. Vlahuță era și el asociat cu Iorga, din același motiv. Există totuși o nuanță diferită. Vlahuță considera ca „problema” societății românești era mai degrabă... regele, decât politicienii. Poetul criticase aspru festivitățile exorbitante organizate de guvern cu ocazia Jubileului regal din 1906 (40 de ani de la urcarea pe tron a lui Carol I).

- **Naționalismul democratic** – este o altă ideologie iorghistă care însă a avut o soartă ceva mai bună. Din 1908, Iorga deschide cursurile de istorie (cu mii de participanți din toate provinciile țării) de la Vălenii de Munte. Scopul acestora? „*Am deschis aceste cursuri de vară cu scopul dublu de a trezi sufletul românesc de pretutindeni și de a schimba prin acest suflet, chiar formele de stat în care trăia poporul nostru. Am fost un luptător pentru*

împlinirea granițelor, dar și unul pentru ridicarea sufletească a sufletelor oropsite”, va spune Iorga. Școala de la Vălenii de Munte a fost o adevărată școală de patriotism, care a jucat un rol important în consolidarea conștiinței naționale.

Vizita lui Carol al II-lea la Vălenii de Munte în 1930

În 1910, văzând cu cât entuziasm a pornit Școala de la Vălenii de Munte, Iorga a înființat Partidul Naționalist-Democrat. De aici începe „naționalismul” său, de altfel, profund justificat. Iorga a fost foarte activ înaintea și în timpul Primului Război Mondial (eveniment terminat cu formarea României Mari!). Iar contemporanii savantului au fost primii care au realizat rolul decisiv pe care acesta l-a avut în realizarea României moderne. Se povestește cum că în timpul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia (1918), un grup de tineri au venit cu propunerea ca prima telegramă, care anunța unirea, să-i fie trimisă lui Nicolae Iorga, el fiind cel „care a trezit sufletele românilor”. Deci, „democrația” ideologiei iorghiste trecea prin sângele țărănesc ce a udat glia în 1907, iar „naționalismul” său trecea prin Războiul de Reîntregire încheiat cu formarea României Mari.

Etapele naționalismul democratic vâlcean

Naționalismul democratic vâlcean a avut trei etape, bine delimitate, respectiv:

A) Etapa culturală (1922-1930)

În 1922, Partidul Naționalist-Democrat și-a creat o organizație și la Vâlcea. Președintele ei a fost *Constantin G. Mihăilescu* (1881-

1928), profesor de artă la Liceul „Alexandru Lahovari” și un excepțional artist. De fapt, Mihăilescu a fost președintele organizației „provizorii” a Partidului Național din județ (1922-1928), căci existența acestei organizații a fost pur formală.

Mihăilescu era originar din județul Putna. A urmat sculptura la Academia de Arte Frumoase din București, învățând cu maestrul Hegel. A terminat cursul cu „Magna cum laude”. Din cauza mijloacelor financiare este nevoit să meargă în învățământ pentru a preda desenul și caligrafia, fiind repartizat la Râmnicu Vâlcea (1905). Astăzi, aici se află două dintre marile opere ale sculptorului: „Monumentul lui Barbu Știrbei”, la intrarea în parcul Zăvoi, precum și bustul lui Constantin Brâncoveanu, din fața primăriei orașului. Mihăilescu moare la numai 48 de ani (1928), în plină activitate creatoare, după 21 de ani de profesorat în orașul Râmnicu Vâlcea⁹.

Până în 1930, Partidul Național (cu această denumire între 1925-1932) nu a avut, practic, o organizație adevărată în județul Vâlcea, ci doar câțiva simpatizanți care au scos foaia „Naționalul Vâlcii”. Anul 1928 a fost, de fapt, primul an în care Partidul Național a încercat să devină mai activ pe plan național. Așa a apărut și „Naționalul Vâlcii”, care trebuia să facă o bună propagandă partidului iorghist. Foaia avea 4 pagini și apărea lunar. În primii ani de apariție, revista a avut circa 1.500 de abonați, lucru remarcabil pentru acele vremuri. Tot în 1928 s-au desfășurat alegeri parlamentare, Partidul Național participând în cartel cu Partidul Poporului (al lui Alexandru Averescu). Pentru alegătorii vâlceni a fost însă un moment de derută, semnul electoral folosit de Partidul Național fiind „steaua plină în șase colțuri”, adică semnul electoral... averescan. Aliații vor obține pe țară doar 2,48% din voturi. Un rateu clar. De fapt, până în 1930, naționalismul democratic vâlcean a activat doar în domeniul presei, ducând mai mult o activitate *culturală* și *apologetică* (la adresa lui Iorga):

- culturală - fiindcă țărănimea devenise o clasă politică în 1918, odată cu acordarea votului universal. Dar era o clasă analfabetă! Adică, ușor manipulabilă. Rezolvarea era în educație (Spiru Haret intuiise asta, dar și Nicolae Iorga!).
- apologetică - pentru că Iorga era prezentat ca un adevărat apostol al neamului, ca eroul care poate realiza singur totul (un lucru care, în final, s-a întors precum un bumerang împotriva istoricului). În fiecare număr al ziarului „Naționalul Vâlcii” apărea poza

⁹ Petria 1996, p. 246; vezi și *Naționalul Vâlcii*, nr. 6-7 / iulie 1928, p. 8.

savantului, cât și semnul partidului, care era pătratul (ulterior dublu pătratul). Niciodată nu s-a afișat poza vreunui lider județean, pentru că „*dl. profesor n-a dat voie*”¹⁰. Este un mare minus al istoricului Iorga, genial dar egolatriu. Marele istoric era elogiat pentru două lucruri: ca fiind cel care a preconizat politica culturii naționale (este vorba de semănătorism!), dar și cel care a întemeiat naționalismul democratic în țara noastră. Iorga era prezentat ca fiind mult peste oamenii obișnuiți (ceea ce și era de fapt!), de aceea „*fiind un om prea învățat, nu poate fi lesne înțeles de oricine*”. Din acest motiv, cetățenii erau îndemnați să citească ziarul „Naționalul Vâlci”, unde vor găsi toate răspunsurile la întrebările lor. În fiecare număr se dezbăteau punctual problemele importante ale programului partidului, numite „chestii”, cum ar fi: chestia agrară, chestia învățământului, chestia electorală, chestia muncitorească. Erau articole și despre armată, economie, minorități etnice, biserică, sănătate etc. Adevărul este că această publicație a încercat să facă, mai întâi de toate, o operă de educare a vâlcenilor, într-o vreme când cărțile erau rare și scumpe, iar analfabetismul era foarte ridicat.

B) Etapa politică (1930-1932)

Activismul politic al organizației iorghiste vâlcene a început odată cu „restaurația carlistă”. Restaurația l-a pus pe Iorga într-un fel de „avantaj”; fusese doar profesorul lui Carol al II-lea!. În 1930 are loc întemeierea reală a organizației politice iorghiste din județul Vâlcea. Astfel, duminică 13 iulie 1930, în sala Băncii „Ajutorul” – a preoților vâlceni – din strada General Praporgescu nr. 6, s-au pus bazele filialei vâlcene a Partidului Național. Sediul partidului era în casa institutorului Daniilescu. După această ședință se vor lua măsuri de creștere numerică a organizațiilor, în special în comunele județului. În acest an 1930, Partidul Național va avea în județul Vâlcea patru organizații sătești și o organizație județeană, la Râmnicu Vâlcea. Peste un an, în iulie 1931, Partidul Național avea o organizație județeană și... 75 organizații comunale și sătești! Președinții organizației județene au fost :

- *Grigore Rădoescu*, preot iconom, a fost primul președinte adevărat al organizației județene, între anii 1930-1932. A demisionat din

¹⁰ Predescu et alii 2006, p. 127.

această funcție la 17 ianuarie 1931¹¹. Este realeas însă ca președinte, conducând organizația județeană până după alegerile parlamentare din 1932. Era și scriitor. Împreună cu Gheorghe Gâță, din Târgu Jiu, a scris cartea „Popasuri creștine în drumul spre Domnul”. Până la realegerea lui Rădoescu, interimatul a fost asigurat de vicepreședinții organizației județene, *Alexandru Ionescu* (învățător la Tetoiu) și *Gheorghe Dumitrescu*.

- *Gheorghe Dumitrescu*, avocat din Băbeni-Bistrița, a devenit la 16 octombrie 1932 al doilea și practic ultimul președinte al organizației vâlcene a Partidului Național¹².

O paranteză: alegerile din 1931 (Partidul Național candidează pe listele Uniunii Naționale)

În anul 1930, la 6 iunie, a revenit în țară prințul Carol, care renunțase la tron în 1925. Iuliu Maniu avusese cu prințul diferite contacte, singura condiție pe care el încerca să o impună fiind aceea ca prințul Carol să vină în țară fără Elena Lupescu, împreună cu care acesta conviețuia la Paris. După ce Carol a sosit în țară, între Maniu și prinț s-au ivit neînțelegeri. Primul voia să fie proclamat rege imediat, în timp ce Maniu considera că este mai bine să intre în regență. Trebuie menționat totuși că Iuliu Maniu demisionează la 7 iunie 1930, astfel încât proclamarea prințului Carol ca rege se face cu un guvern național-țărănist prezidat de profesorul G.G. Mironescu. Noul rege încearcă formarea unui guvern național, dar tentativa lui eșuează. La 13 iunie 1930, Maniu primește mandatul de a constitui guvernul. Întrucât, regele Carol al II-lea nu a respectat angajamentul luat și, în august 1930, a adus-o în țară pe Elena Lupescu, găzduind-o la Sinaia, Maniu demisionează la 10 octombrie 1930. Revine în fruntea guvernului G.G. Mironescu, dar, în aprilie 1931, guvernul național-țărănist este înlocuit de un guvern de uniune națională Iorga-Argetoianu, care nu avea însă suport electoral.

După formarea guvernului, a urmat dizolvarea Parlamentului prin decret regal și fixarea noilor alegeri parlamentare între 1 iunie (Adunarea Deputaților) și 4, 6, 8 iunie 1931 (Senat). Campania electorală s-a caracterizat printr-o virulentă critică la adresa partidelor politice, desfășurată de guvernanți, care candidau pe listele Uniunii Naționale. Acestea întruneau mai multe zeci de asociații, societăți și

¹¹ *Naționalul Vâlcii*, nr. 5 / septembrie 1930, p. 5, nr.1 / ianuarie 1931, p. 4 și nr. 55 / iulie 1932, p. 8.

¹² *Naționalul Vâlcii*, nr. 58 / octombrie 1932, p. 2.

uniuni profesionale, personalități care și-au părăsit propriile partide pentru a se alătura guvernului, dar și o seamă de fruntași ai P.N.L., ca urmare a unui cartel electoral încheiat de I.G. Duca, președintele acestui partid, cu ministrul de interne Constantin Argetoianu. Uniunea Națională a câștigat alegerile, cu 47,4% din totalul voturilor. Succesul era însă relativ, deoarece partidele politice și-au dovedit viabilitatea, ele obținând peste 50 % din voturi.

La Vâlcea, campania electorală a fost deosebit de dură, fiind semnalate numeroase violențe între susținătorii diferitelor partide. Lista Uniunii a cuprins oameni de diferite convingeri politice. Pentru susținerea ei, însuși Nicolae Iorga a venit la Râmnicu Vâlcea, la 14 mai 1931, și a ținut o cuvântare la Prefectura județului¹³. Dar iată listele, 10 la număr, iar în paranteză numărul voturilor obținute și procentul pe care acestea îl reprezintă¹⁴:

- Lista 1. Uniunea Națională: 1. *Costin Sturza* – publicist din București, membru „Liga Vlad Tepeș”, 2. *Nicu Budurescu*, avocat, ducist, 3. *Petre Măinescu*, proprietar, argetoianist, 4. *Sergiu Lecca*, avocat din Bacău, iorghist, 5. *Silviu Ionescu*, inginer din Drăgășani, (28.481 voturi - 62, 98%);
- Lista 2. Partidul Național Țărănesc: 1. *Dinu Simian* 2. *Mihail Roșianu* 3. *Constantin Tetoianu* 4. pr. *Dumitru Cumpănașu* 5. *Teodor G. Vasilescu* (8.620 - 20, 64%);
- Lista 3. Partidul Național Liberal (Gh. Brătianu): 1. *Teodor Geantă* 2. *Vasile Nicolau* 3. *C. Niculescu* 4. pr. *Gheorghe Ivan* (2.558 – 6,08%);
- Lista 4. Cetățenească: 1. *I. Nicolăescu* 2. *Ion Spiridon Popescu* 3. *Marin Popescu* 4. *Gh. Buga* 5. *Mihai Dincă* (85 – 0,20%);
- Lista 5. Cetățenească: 1. *Ion A. Moraru* 2. *Apostol Apostolescu* 3. *Ion St. Vețeanu* 4. *Ion I. Pleșeanu* 5. *Nicolae Topîrceanu* (77 – 0,18%);
- Lista 6. Cetățenească: 1. *Ioan Lințoiu* 2. *Nicu R. Buciumeanu* 3. *C. Anescu* 4. *D. Nete* 5. *Ilie Perovici* (38 – 0,09%);
- Lista 7. Partidul Poporului: 1. gen. *Constantin Coandă* 2. *Dumitru Zeana* 3. *Anastasiu Tiberiu* 4. *Cristescu Eustațiu* 5. *Popa Alexandru* (538 – 1,28%);
- Lista 8. Cetățenească: 1. *Gheorghe Vasiliu* 2. *Aurel D. Hanciu* 3. *Victor Medrea* 4. *Nicolae Enescu* 5. *Em. Pribeanu* (13 – 0,003%);

¹³ *Naționalul Vâlccii*, nr. 5/mai 1931, p.1.

¹⁴ *Monitorul Oficial*, nr.131 din 10 iunie 1931, p. 110-111.

- Lista 9. L.A.N.C.: 1. *Enache de la Olt* 2. *maior Mircea Măcelaru* 3. *I. Gereanu* 4.pr. *C. Prundeanu* 5. *Iorgu N. Giuran* (200 – 0,48%);
- Lista 10. Partidul Tărănesc-Lupu: 1. *Adam Ionescu* 2. *Dem. I. Diaconescu* 3. pr. *D. Gh. Dăbuleanu* 4. pr. *David Mosor* 5. *Gheorghe M.Oprișan* (2027 – 4,82%).

Au fost aleși Costin Sturza, Nicu Budurescu, Petre Măinescu, Sergiu Leca (toți de la Uniunea Națională) și Dinu Simian (de la P.N.Ț.).

La Senat, pentru Colegiul universal, au fost înscrși 23.726 alegători, dar votanți au fost doar 19.696. Au fost depuse 5 liste:

- Lista 1. Uniunea Națională: *Ion Nicolescu* (a fost ales cu 15.093 de voturi);
- Lista 2. Partidul Național Tărănesc: *Andrei Livezeanu* (2.566 voturi);
- Lista 3. Partidul Național Liberal (Gh. Brătianu): *Marin Popescu* (723 voturi);
- Lista 4. Partidul Tărănesc-Lupu: *Ion Diaconescu-Bătășani* (796 voturi);
- Lista 5. Partidul Poporului: gen. *Constantin Coandă* (171 voturi).

La alegerile de la Senat pentru Colegiul consiliilor comunale și județene, alegătorii înscrși au fost în număr de 324 iar votanții au fost în număr de 273. S-au depus 2 liste:

- Lista 1. Uniunea Națională: *Gheorghe Derussi* (ales cu 230 de voturi; după moartea lui Derussi, în decembrie 1931, locul lui a fost luat de *Vasile Mihăilescu*, profesor din Craiova);
- Lista 2. Independent: *Constantin P. Atanasiu* (39 de voturi).

Au fost 42.051 de voturi la Cameră, pentru Uniune. La Senat, pentru guvern au votat 15.693 de oameni, din 19.769 votanți¹⁵. Rezultatele alegerilor nu au nemulțumit doar pe adversarii iorghiștilor, ci și pe iorghiștii locali, care s-au văzut dați la o parte de pe liste pentru a se face loc reprezentanților de la centru. În anul 1931, în Vâlcea s-a format chiar un „bloc de control cetățenesc”, care era împotriva alegerii în Vâlcea a unor parlamentari străini de județ¹⁶. Organizația județeană naționalistă desemnase pentru alegerile din 1931, pentru locurile 2, 3, 4, 5 pentru Cameră pe: *Gheorghe Rădoescu* (preot), *Alexandru Mateescu* (învățător), *Constantin Mateescu* (profesor pensionar), *Constantin Daniilescu* (institutor), iar pentru Senat pe: *Preda Antonescu* (profesor) și pe *Dumitrescu-Băbeni* (avocat)¹⁷. Fronda localnicilor a avut succes, deoarece de la centru, pe

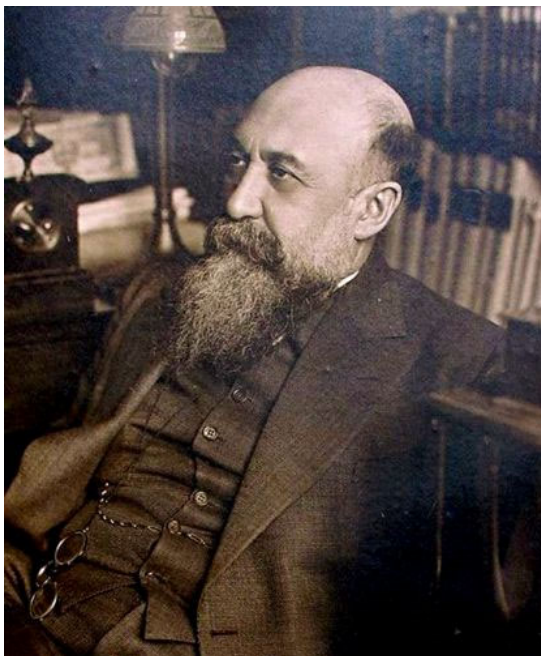
¹⁵ *Monitorul Oficial*, nr.131 din 10 iunie 1931, p. 4.

¹⁶ *Îndrumarea Vâlcei*, nr. 84 / 1-15 iunie 1931, p. 1.

¹⁷ *Naționalul Vâlcii*, nr. 6 / iunie 1931, p. 2.

lista Uniunii Naționale-Vâlcea, la alegerile din 1932, vor fi înscrși numai localnici.

Bucuroși că Uniunea este la guvernare, în 1931 organizația vâlceană a Partidului Național își propune sărbătorirea lui Nicolae Iorga, cu ocazia împlinirii de către acesta a vârstei de 60 de ani. Evenimentul are loc pe 18 iunie la Biserica Buna-Vestire, și pe 28 iunie, printr-o șezătoare culturală în grădina „Azuga”, manifestarea fiind organizată de secțiunea locală a Ligii Culturale.

Nicolae Iorga la 60 de ani, în biblioteca locuinței sale din București, imagine emblematică a marelui istoric. Acest tablou se afla pe peretele locuinței din Sinaia, în momentul răpirii sale de către legionari, la 27 noiembrie 1940.

Când, în aprilie 1931, guvernul țărănist G.G. Mironescu a fost înlocuit de guvernul Iorga-Argetoianu, la Vâlcea este adus, nu se știe de unde, prefectul *Harilaus Dem. Mihale* (1931-1932)¹⁸. Primar a fost desemnat *Mitică Simian*, ajutat de Gică D. Vasiliu, contabil expert, Vasile Popovici, avocat, fost președinte de tribunal, Constantin Daniilescu, institutor, Ion Zamfirescu, profesor secundar și Nicolae Hanciu, industriaș¹⁹.

¹⁸ Livezeanu 1999, p. 27.

¹⁹ *Naționalul Vâlcei*, nr. 70 / octombrie 1933, p. 1; vezi și Soare 2000, p. 65.

Guvernarea Iorga a fost însă un dezastru. Funcționarii nu au fost plătiți cu lunile și când, la o întrunire la Constanța, învățătorii protestează, prim-ministrul le spune să... se arunce în mare. Prin rezultatele slabe de la guvernare, guvernarea Iorga va pierde masiv din electorat. Cu toate inconvenientele suferite, politicienii iorghişti vâlceni apără cu îndârjire realizările guvernului lor. După încheierea activității guvernului Iorga, „Naționalul Vâlcei” (de fapt, Constantin Daniilescu) a realizat chiar o inventariere a realizărilor guvernului ioghișt, la socoteală ieșind 14 „mari fapte”:

- 1) *legea conversiunii*
- 2) *legile agrare ale ministrului agriculturii G. Ionescu Sisești*
- 3) *legile militare ale gen. Ștefănescu-Amza*
- 4) *pregătirea codurilor civil, penal, de procedură penală etc.*
- 5) *reforma sanitară a doctorului I. Cantacuzino*
- 6) *reducerea bugetului statului, de la aproape 40 miliarde la 25*
- 7) *oprirea afacerilor necurate (suma fraudelor trecutelor guverne fiind de aproape 100 miliarde lei)*
- 8) *izgonirea rutinei și a robiei școlii, îngenunchiată de politica rea de partid*
- 9) *ridicarea prețurilor produselor agricole (un vagon de grâu a ajuns de la 18.000 la 30.000 lei)*
- 10) *legea drumurilor prin prestația în natură*
- 11) *ușurarea judecăților la tribunale și judecătătorii*
- 12) *s-a ieftinit zahărul de la 40 la 31 lei kilogramul*
- 13) *a ușurat dările cu 10%*
- 14) *a hotărât ca dobânzile băncilor și cămătarilor să se scadă la 14% de la 32-40%”²⁰*

Am mai adăuga noi una. La 26 martie 1932, prim-ministrul Nicolae Iorga semnează un decret pentru desființarea partidului Garda de fier, decret care îi va aduce condamnarea la moarte din partea legionarilor și, în final, asasinarea sa din 1940. Iorga nu înțelesese că tineretul de dreapta își luase ca simbol și ca model de viziune socială pe acel Iorga cunoscut în trecut, până la începerea Primului Război Mondial, ca ultranaționalist și cuzist²¹.

În 6 iunie 1932, guvernul Iorga este înlocuit cu guvernul național-tărănist condus de Alexandru Vaida-Voevod. Peste 12 zile, au fost dizolvate corpurile legiuitoare și s-au anunțat alegeri generale pentru

²⁰ *Naționalul Vâlcei*, nr. 61 / ianuarie 1933, p. 2-3 articolul lui Constantin Daniilescu „Faptele guvernului Iorga”.

²¹ Stanciu 2006, p. 559-574.

17 iulie (Adunarea Deputaților) și 20, 24, 26 iulie 1932 (Senat). În timpul campaniei electorale accentul s-a pus pe necesitatea și viabilitatea partidelor politice și pe critica extrem de dură a Uniunii Naționale, care a adus România în pragul catastrofei. Partidul Național Țărănesc a obținut o victorie dificilă cu 40,30 % din voturi, putând să beneficieze, deci, de prima electorală. Pe locurile următoare s-au clasat P.N.L. condus de I.G. Duca (13,6%) și P.N.L.-Gh.I. Brătianu (6,5%).

C) Etapa reziduală (1932-1938/1940)

În această etapă, pentru naționalismul democratic, național și vâlcean, au fost câteva evenimente importante, astfel:

- a) **Partidul Național revine la numele de Partid Naționalist Democrat.** Urmărilor slabei guvernări dintre anii 1931-1932 s-au văzut imediat. La alegerile din 1932, Nicolae Iorga nu este reales în parlament. Pentru a mai diminua din șocul alegerilor, Iorga va organiza la Vălenii de Munte o întrunire a Comitetului Executiv al Partidului Național, la 18 septembrie 1932. Cu această ocazie se va hotărî schimbarea denumirii partidului din „Național” în „Naționalist Democrat”, revenind la vechiul nume de dinaintea anului 1924. Partidul va rămâne cu acest nume până la dizolvarea tuturor partidelor politice din 30 martie 1938, imediat după instalarea dictaturii regale.
- b) **La Vâlcea, practic, P.N.D. dispare!.** La Vâlcea, unda de șoc a fost mare și ireparabilă. În 1932, organizația vâlceană a Partidului Național s-a autodizolvat, majoritatea membrilor organizației iorghiste trecând la partidul agrar al lui Argetoianu²². Așa se termină povestea naționalismului democratic vâlcean. În perioada disoluției organizației, lideri iorghiști vâlceni comunicau disperăți Centrului că cei care refuzau să cumpere foaia „Naționalul Vâlcii” erau considerați... demisionați din partid. De fapt, nu putea să fie altfel. Învățătorii și profesorii nu-l uitau pe Iorga care nu le-a plătit lefurile jumătate de an (în 1931). Pentru a ilustra „dezamăgirea Iorga” am să redau o glumă mai tendențioasă la adresa marelui savant – lucru de neînchipuit înainte de 1932 -, numită „Boala învățătorului din 1932”²³:

²² *Ibidem*, nr. 5 / mai 1931, p.1, vezi și nr. 7 / iulie 1931, p. 2.

²³ *Naționalul Vâlcii*, nr. 84 / decembrie 1934, p. 386.

- *Dle Doctor dați-mi ceva pentru ieșirea afară!*
- *Ia acest unt de rețină. (A doua zi:)*
- *Dle Doctor, rețina nu mi-a făcut ieșire,*
- *Ia praful ăsta de sare amară! (A treia zi:)*
- *Dle Doctor, nici sarea amară nu m-a scos afară!.*
- *Da? Dar ce meserie ai?*
- *Sînt învățător.*
- *Bine, domnule, de ce nu ai spus asta de la început? Poftim 100 de lei și du-te și mănâncă întîi, căci știi că n-ai primit leafa de 6 luni – și apoi să vii la doctor pentru stomac!*

După 1932, naționalismul vâlcean a revenit, într-un fel, la formula lui culturală, evident mult diminuată, asta până în 1940, adică până la moartea savantului asasinat de către legionari. Schimbarea devine și mai clară din 1934.

N.B. Cese întâmplă, de fapt, cu „Naționalul Vâlcii” din ianuarie 1934?

Se întâmplă două lucruri:

1) Are loc o „relansare” a revistei, desprinsă însă de cultul personalității lui Iorga. În 1934, de la numărul 72, „Naționalul Vâlcii” se transformă dintr-o foaie cu 4 pagini (din 1929 cu 6 pagini), într-o revistă, un fel de almanah în miniatură, cu 32 de pagini. Adică, din foaie politică devine revistă culturală enciclopedică. Față de vechea revistă, mai există un singur fir director: naționalismul. Revista avea acum 300 de abonați și apărea lunar. Este evident o încercare de relansare a revistei, care nu mai este dependentă de Iorga și nu mai este „organ de presă al Partidului Naționalist Democrat”. Vâlcea, cu istoria și problemele ei, trece pe primul loc. Febra naționalismului democratic trecuse. Durase doar zece ani ! Moartea lui Iorga (1940) nu a adăugat nimic mitului naționalist democratic. În provincie el era deja consumat.

2) Din 1934, popular a devenit celălalt naționalism, cel radical, iar Daniilescu face și el concesii acestei ideologii. 1934 este un an complicat. Hitler devenise conducătorul Germaniei. Revizionismul nazist era tot mai agresiv. Conferința dezarmării de la Geneva eșuează lamentabil. Era un moment de cotitură în istoria lumii, care o luase pe drumul războiului. Ce a urmat? Pe plan extern: ocuparea Sudeților, acordul de la Munchen, tratatul Ribbentrop - Molotov (1938), începutul războiului (1939). Pe plan intern: alegerile din decembrie 1937, dictatura regală, suspendarea Constituției, interzicerea partidelor, asasinarea „căpitanului” legionar Corneliu

Zelea Codreanu (1938), asasinarea prim-ministrului Armand Călinescu (1939), plus represaliile care au urmat.

„Naționalul Vâlciei” de după 1934 surprinde această teribilă perioadă. Schimbările încep să se vadă de la numărul 72 al revistei. Daniilescu spune că naționalismul lui este în continuare democratic și cultural. Cultural era încă, dar democratic mai puțin. Cum s-a schimbat naționalismul vâlcean în această perioadă?. Iată principalele direcții ale revistei:

➤ **ANTIBOLȘEVISMUL**

- 1934 este anul reluării relațiilor diplomatice româno-ruse. Daniilescu nu poate să nu invoce nedreptatea reținerii tezaurului României de către bolșevici. Ambasadorul sovietic Ostrovski a dat de înțeles chiar că tezaurul românesc este neatins și este păstrat în subsolurile Kremlinului. Cerea în schimb ca statul sovietic să fie despăgubit pentru pierderea Basarabiei²⁴.

➤ **ANTISEMITISMUL**

- Naționalismul lui Daniilescu capătă accente... antisemite. Sigur, în acest număr 72 este vorba și despre asasinarea prim-ministrului Duca, care este condamnată cu tărie. Dar apare și ideea că toate relele societății românești vin de la străini²⁵. Toate acțiunile antisemite ale vâlcenilor din perioada interbelică s-au desfășurat sub lozinca „românizării” tuturor instituțiilor din județ. Nu au fost însă violențe, în afara celor proferate prin presă. Se cerea însă scoaterea evreilor din presă, justiție, medicină etc. Peste tot trebuiau să conducă românii. Metoda propusă de Daniilescu era „boicotul” („ocolirea” evreilor, cum traduce Daniilescu) și nu „pogromul”²⁶. Boicotul era însă o metodă celebră, propusă atunci pe plan mondial de către Mahatma Gandhi, cel care lupta pentru emanciparea Indiei de sub englezi. Daniilescu nu poate, totuși, să nu remarce că toți copiii minoritarilor mergeau la școală, pe când dintre copiii românilor, doar jumătate mergeau la școală.
- Daniilescu vorbește admirativ despre fascismul italian și cel german care se opuneau democrației, francmasoneriei și comunismului, considerându-le pe acestea drept realizări

²⁴ *Naționalul Vâlciei*, nr. 86 / februarie 1935, p. 1.

²⁵ *Naționalul Vâlciei*, nr. 77-78 / mai-iunie 1934, p. 113-114.

²⁶ *Naționalul Vâlciei*, nr. 79-80 / iulie-august 1934, p. 184.

evreiești²⁷. El cerea și desființarea partidelor politice, considerate vinovate de corupție și arivism.

➤ **EDUCAȚIA** (care avea mai multe direcții)

- **Educația religioasă a maselor** (este o rubrică permanentă în revista lui Daniilescu). Daniilescu consideră că degradarea morală a societății românești de atunci poate fi oprită doar prin revenirea la valorile creștine, ortodoxia fiind considerată element identitar al poporului român. Aplaudă pe Hitler care a desființat lojile francmasonice din Germania, considerând că francmasoneria, dominată de evrei, era dușmana religiei. Daniilescu este puritan de-a dreptul când propune arderea romanului evreului Felix Aderca, „*Al doilea amant al ladyei Chatterlay*”, considerându-l „obsцен și de o calitate scârboasă”.
- **Educația patriotică a maselor.** Avea mai multe obiective:
 - *Promovarea istoriei județului Vâlcea*, prin publicare unor jurnale de călătorie cu referiri la Vâlcea sau publicarea monografiilor comunelor Scundu și Zăvideni.
 - *Îndemnul permanent la redactarea monografiilor localităților din România.* Daniilescu a publicat însă și monografiile unor localități din alte județe decât Vâlcea (de ex. Aref, Argeș). România avea în 1934 circa 9.700 de comune. Daniilescu invita pe profesori să scrie monografiile acestora. Echipele culturale ale „Institutului Social Român”, alcătuite din studenți și universitari începuseră deja să facă astfel de monografii. Daniilescu propune chiar un „model” de urmat în scrierea acestor monografii.
- **Educația tinerilor prin rubrica „școală și învățătură”.** Societatea interbelică a avut intelectuali publici puternici. Daniilescu a fost unul dintre aceștia. Dar în domeniul școlar, disciplina pe care o pretindea el era de-a dreptul „cazonă”. Evident, „militarizarea” societății germane, la toate nivelurile, era un model și pentru societatea românească. De exemplu, Daniilescu propune eliminarea tuturor elevilor care:
 - Nu poartă uniforma cu numărul de ordine cusut pe braț, tot timpul și în toate locurile;
 - Care vor fi găsiți seara pe străzi, după ora 9, fără părinți;
 - Care erau găsiți la cinematograful, chiar cu părinții, dacă nu aveau învoirea conducerii școlii;

²⁷ *Naționalul Vâlciei*, nr. 84 / decembrie 1934, p. 339.

- Celor care lipseau o zi nemotivați de la școală²⁸ etc.
- **Educația maselor prin acordarea de sfaturi agricole, de sfaturi practice, de folclor, rubrica diverse. N.B. Exista însă și o rubrică de glume (foarte, foarte interesante).** Concluzia? Daniilescu citea enorm și era foarte bine informat.

De la numărul cvadruplu 97-100 / ianuarie-aprilie 1936, apariția revistei devine foarte neregulată. Motivul? Pierderile bănești. Apoi, datorită faptului că în ultimii 3 ani, deci din 1933, revista a fost redactată aproape în întregime de către Daniilescu. El făcea aproape totul: corectură, supravegherea tipăririi, expedierea către abonați etc. Daniilescu mărturisește sincer că se simte obosit și bătrân (deși avea doar 56 de ani. Ieșise la pensie în 1932).

Revista își încheie apariția în decembrie 1937 la numărul 120. În 1932 avea 2.000 de abonați, dar în 1937 rămăseseră doar 350, dar și dintre aceștia buni plătitori nu erau decât jumătate. Ultimul număr va fi expedit abonaților pe 25 ianuarie 1938. Daniilescu rămânea cu o pagubă de 137.500 lei.

BIBLOGRAFIE

Comșa 2015 – Pompiliu Comșa, *Rolul „Ligii Culturale Române” sub conducerea acad. Nicolae Iorga în promovarea tradițiilor istorice și promovarea culturii naționale*, în „Confluente literare” din 25 august 2015.

Daniilescu 1934 – Constantin Daniilescu, *Disciplina școlarilor*, în „Naționalul Vâlcei”, nr. 77-78 / mai-iunie 1934.

Direcția Județeană Vâlcea a Arhivelor Naționale – *Fond personal I.M. Alexandrescu*.

Îndrumarea Vâlcei – nr. 84 / 1-15 iunie 1931.

Livezeanu 1999 – Radu Livezeanu, *Scurtă privire asupra vieții Organizației Partidului Național Țărănesc din județul Vâlcea între anii 1919-1998*, Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 1999.

²⁸ Daniilescu 1934, p. 137.

Marga 2020 – Andrei Marga, *Nevoia de intelectuali publici*, în Cotidianul.ro din 18 iulie 2020.

Monitorul Oficial – nr.131 din 10 iunie 1931.

Naționalul Vâlcii – iulie 1928, septembrie 1930, ianuarie 1931, mai 1931, iunie 1931, iulie 1932, octombrie 1932, ianuarie 1933, februarie 1933, octombrie 1933, mai-iunie 1934, iunie-august 1934, decembrie 1934, ianuarie 1935, februarie 1935.

Pantelimon 2019 – Gheorghe Pantelimon, *Constantin Daniilescu - un fiu prestigios al Râmnicului*, în „Povestea vorbei 21”, nr. 1, aprilie 2019.

Petria 1996 – Petre Petria, *Vâlcea. Oameni de știință, cultură și artă*, Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 1996; vezi și *Naționalul Vâlcii*, nr. 6-7 / iulie 1928, p. 8.

Predescu et alii 2006 – Bianca Predescu, Ioan D. Ciucă, Domnica Ciucă, Ion M. Ciucă, *Aspecte privind viața economică, socială și politică a județului Vâlcea în perioada 1918-1940*, Editura Kitcom, Drăgășani, 2006.

Soare 2000 – Ion Soare, *Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea*, Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 2000.

Stanciu 2006 – Lucian Radu Stanciu, *Implicațiile unei aniversări: Nicolae Iorga la 60 de ani*, în „Revista de sociologie”, nr. 5-6, București, 2006.

Tamaș 1998 – Corneliu Tamaș, *Istoria orașului Râmnicu Vâlcea*, Editura Conphys, Râmnicu Vâlcea, 1998.

Universul – nr. din 30 august 1942.